

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 1 8/08/2013 19:06:36

VOORWOORD

BESTE LEERKRACHT,

De dienst cultuur van de Provincie West-Vlaanderen liet in 1999 acht Theaterkoffers aanmaken door HETPALEIS en plantte ze in bij zeven cultuur- en gemeenschapscentra in functie van hun werking met de basisscholen. Eentje werd in de provinciale uitleendienst ter beschikking gesteld. Op die manier kreeg elke koffer een vaste standplaats van waaruit ze regionaal ontleend kan worden.

In 2009 liet de Provincie opnieuw tien, inmiddels door HETPALEIS, vernieuwde, Theaterkoffers aanmaken en werd de oude lichting koffers volledig nagezien. De spreiding in de provincie werd herbekeken en een uitleenreglement voor allen werd opgesteld.

In 2013 investeerde de Provincie in een leuke promotiefilm die de leerkrachten wil prikkelen om met de koffer aan de slag te gaan. Ook de handleiding van de koffer werd, in overleg met Joke Van Leeuwen en Marieke Van Leeuwen, opgefrist. De mensen van LEEFGROEP ELF staan in voor deze acties.

Tenslotte werden, ook dit jaar, door HETPALEIS, de nodige stappen gezet om de Theaterkoffer te koppelen aan de eindtermen voor het lager onderwijs.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 3 8/08/2013 19:06:36

JONG GELEERD IS OUD GEDAAN

De Theaterkoffer is een kist, een flight case die een minitheatertje, rekwisieten, afbeeldingen, verhalen, opdrachten en andere aan theater verwante spullen herbergt.

Ze zorgt voor urenlang spel, lees- en luisterplezier en maakt kinderen op een speelse manier vertrouwd met alles wat bij het theater hoort.

De koffer werkt volgens *'We zijn allang begonnen, maar nu begint het echt'* het boekje van Joke en Marieke van Leeuwen.

Kinderen die in de klas met de Theaterkoffer werken, weten nadien beter hoe een voorstelling tot stand komt, hoe een theaterhuis georganiseerd is, wie er werkt en welke functie iedereen heeft.

De Theaterkoffer is geschikt voor alle jaren van de lagere school. Voor studenten van de lerarenopleiding is het praktisch en concreet werkmateriaal.

Vanuit de overtuiging dat een goed cultuurparticipatiebeleid gesteund is op het streven naar de verbetering van de kwaliteit van zowel het aanbod als van de cultuurbeleving wil de Provincie daadwerkelijk meebouwen aan een gepaste dosis kunst- en cultuureducatie zowel in schoolverband als los daarvan.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 4 8/08/2013 19:06:36

Ik wens u en de leerlingen dan ook veel leer- en speelplezier met de Theaterkoffer.

Myriam Vanlerberghe,
Gedeputeerde voor Cultuur

GOED NIEUWS: als je met de theaterkoffer aan de slag gaat in de klas, kun je dit koppelen aan de eindtermen muzische vorming – drama- van het basisonderwijs. De vertaling van deze eindtermen werd, bij wijze van leidraad, opgemaakt door de educatieve dienst van HETPALEIS. Je vindt de inspiratietekst terug op het einde van deze handleiding.

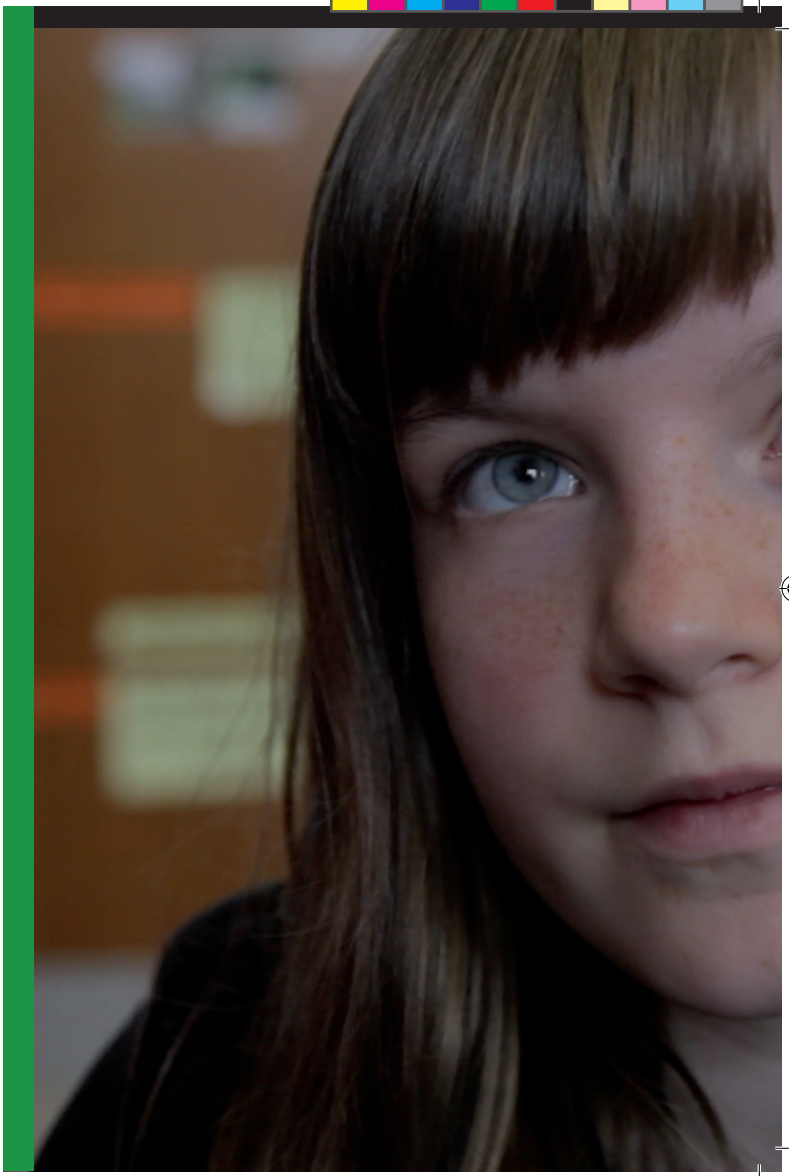

VOORAF

VOORBEREIDING

Neem voldoende tijd om de handleiding van tevoren rustig door te lezen. Je kan een keuze maken uit de aangeboden opdrachten, aangepast aan de leeftijd van de kinderen en aan de tijd die je ervoor uittrekt. Reken op ongeveer een kwartier voor het klaarzetten van de koffer.

LOKAAL

Alle tafels staan aan de kant. Plaats de koffer op de grond of op een lage tafel in de buurt van een stopcontact of voorzie een verlengsnoer. Zorg ervoor dat de tafel ruim genoeg is zodat de lade die tijdens het werken uit de koffer wordt geschoven op het tafelblad kan steunen. Plaats de stoelen in een halve cirkel rond de koffer. Voorzie genoeg ruimte tussen de koffer en de stoelen van de kinderen zodat er plaats is om 'te spelen'. Het lokaal moet ook verduisterd kunnen worden.

KOFFER OPENEN

Leg de koffer plat op de grond met de deurtjes waar HETPALEIS op staat naar boven. Indien je de koffer op een lage tafel plaatst, moet de kant waar de wieltjes zich bevinden zo ver mogelijk naar achteren, zodat de lade die uit de koffer kan worden geschoven niet buiten het tafelblad steekt. Maak het bovendeksel van de koffer los door de schroeven aan de buitenkant open te

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 7 8/08/2013 19:06:37

draaien. Klap de twee deurtjes open. Dit zijn de wanden van het theatertje. Plaats de stok waarop de achterdoek vastzit in het laatste gleufje. Dit is de achterwand van het theater.

Haal al het materiaal uit de koffer. De deurtjes van de koffer staan open en vormen de zijwanden van het theater. De achterwand is geplaatst. Leg nu de grote vierkanten plaat op de (lege) lade. Hierop plaats je straks, tijdens een opdracht, de theaterstoelen. Dit lege theatertje zal na elke opdracht meer tot leven komen.

Plaats het bord met de plattegrond van een theater goed zichtbaar in de klas. De 8 functieplaten van de personen uit het boekje 'We zijn allang begonnen, maar nu begint het echt' vertegenwoordigen de beroepen en taken in en rond het theater. Plaats ook deze platen goed zichtbaar voor de klas.

De badges met de namen van de personages uit het verhaal van Joke van Leeuwen staan voor één specifieke functie. Je legt ze klaar onder het bord waarop die functie uitgelegd wordt.

De voorbereiding is klaar.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 8 8/08/2013 19:06:37

AAN DE SLAG

In wat volgt worden de opdrachten aan de hand van de verschillende personages uit het boekje toegelicht die je kan doen met de klas. Aan het einde van de opdrachtenreeks vind je nog verdere speluitbreidingen.

De voorleestekstjes bij elke opdracht zijn een verkorte weergave uit het theaterboekje dat je in de koffer aantreft. Het is veel leuker om het volledige verhaal van Joke van Leeuwen te gebruiken of om het verhaal op je eigen manier na te vertellen. Je kan de cassette gebruiken om een dag later alles nog eens samen te overlopen en om meer over schrijfster Joke van Leeuwen te vertellen.

PIEKE

MATERIAAL

- functieplaat Pieke
- badge Pieke
- ideeënbord

PERSONAGEFICHE

- toneelschrijver
- dramaturg
- regisseur

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 11 8/08/2013 19:06:38

VOORLEESTEKST

Daar komt iemand aangelopen. Ze heet Pieke.
“Ik heb een idee,” zegt ze, “en het zit in mijn hoofd.”
“Laat het zien, laat het zien!” roept iedereen.
“Het moet nog een beetje groeien,” zegt Pieke.
“Ik moet er de goede worden voor vinden.”

IDEEEN ZOEKEN

Ideeën krijg je door rond te dwalen in je eigen hoofd, door je gedachten te laten stromen en er ideeën uit op te pikken. Elk idee is goed. Je kan niet met alle ideeën meteen iets doen, maar ze mogen wel allemaal hardop gezegd of verteld worden. Sommige ideeën kan je voor een toneelstuk gebruiken.

Wat is een idee?
Is een idee warm of koud?
Grappig of droevig?
Kan je een idee vastpakken?
Heeft iedereen ideeën?

Is een idee altijd goed?
Zijn er verschillende soorten ideeën? Welke?
Wie heeft er een toneelstuk of een andere voorstelling gezien?
Zou je je kunnen voorstellen met welk idee dat toneelstuk misschien is begonnen?
Waar zou een toneelstuk zoal over kunnen gaan?

Een van de kinderen krijgt de badge van Pieke opgespeld en mag de ideeën die de kinderen vertellen op het bord noteren, liefst samengevat in één of twee woorden.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 13 8/08/2013 19:06:38

TON, SON EN EELTJE

MATERIAAL

- functieplaat Ton, Son en Eeltje
- badges Ton, Son en Eeltje
- doosje met kaartspel zinnetje (zinnetje, stemming, locatie, personage)

PERSONAGEFICHE

- toneelspeler/acteur (toneelspeelster/ actrice)
- danser (danseres)
- zanger (zangeres)
- muzikant (muzikante)
- mimespeler

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 15 8/08/2013 19:06:39

VOORLEESTEKST

Daar komen nog drie mensen aan. Ze heten Ton, Son en Eeltje.
“Willen jullie spelen wat ik bedacht heb?” vraagt Pieke.
“Ja hoor,” zegt Eeltje, “probeer het maar te vertellen, dan zullen wij het voor je spelen. En dan kun jij opletten of wij het goed doen.”
Ton, Son en Eeltje oefenen de zinnen die ze moeten zeggen. Want je kunt een zin op zoveel verschillende manieren zeggen.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 16 8/08/2013 19:06:39

SPELEN MET TEKST

Drie kinderen krijgen de badges van Ton, Son en Eeltje opgespeld. Neem het doosje ‘zinnetje’ en laat de kinderen met een badge ieder een kaart trekken. Onder leiding van Pieke zeggen ze hun zinnetje op verschillende manieren. Ton mag bijvoorbeeld beginnen. Pieke geeft hem de opdracht om zijn zinnetje klaar en duidelijk te zeggen zonder op het kaartje te kijken. Daarna moet hij hetzelfde zinnetje héél hard durven zeggen. Tenslotte fluistert hij het zinnetje tegen de klas en moet hij proberen om toch verstaanbaar te blijven.

Daarna neemt Pieke het doosje ‘stemmingen’. Ze kiest een kaartje met een bepaalde stemming en geeft dit aan Ton. Samen overleggen ze hoe ze deze stemming het beste kunnen uitdrukken in dat ene zinnetje. Ze verzinnen een situatie waarin dat zinnetje zou kunnen voorkomen. Nu is het voor Ton makkelijker om boos of verdrietig te zijn. De klas mag niet weten wat er op het kaartje staat, maar probeert de juiste stemming die Ton speelt te raden. Na Ton is Son aan de beurt met haar zinnetje. Pieke geeft haar dezelfde opdrachten als bij Ton. Tenslotte horen we Eeltje.

Let op de mogelijkheden om met houding, mimiek en attributen (een stoel is altijd handig) de uitdrukking te versterken.

Je zal merken dat het de derde keer het leukst is omdat de kinderen dan al vrijer durven spelen.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 17 8/08/2013 19:06:39

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 18 8/08/2013 19:06:40

MATERIAAL

- functieplaat Dingemans
- badge Dingemans
- grote stok
- kleine stok

PERSONAGEFICHE

- rekwisiteur

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 19 8/08/2013 19:06:40

VOORLEESTEKST

Daar komt weer iemand aan. Hij heet Dingemans.
“Dingemans,” zegt Pieke, “we hebben spullen nodig om te gebruiken.”
“Dat snap ik,” zegt Dingemans. “Wat heb je nodig? Schoteltjes? Een mes? Een dingetje dat loeit als je erop trapt? Ik ga net zo lang zoeken tot ik alles vind wat je nodig hebt.”

IMPROVISEREN MET STOKKEN

Bij deze opdracht gebruik je de lange of de korte stok. Je mag kiezen. Een kind krijgt de badge met Dingemans opgespeld. Dingemans beeldt zonder woorden uit waar de stok voor staat. Hij/zij doet dus gewoon alsof en gebruikt de stok bijvoorbeeld als vishengel. Daarna gaat hij/zij rustig zitten met de stok in zijn handen en staart over het water. Plots bijt er een heel grote vis. Dingemans trekt de vis aan de kant. Als de klas geraden heeft waar de stok voor staat, mag Dingemans de stok aan een ander kind geven dat op zijn beurt een andere functie verzint voor de stok. Enzovoorts. Bij deze opdracht gebruik je de speelruimte tussen de koffer en de groep.

Hangt er een vlag aan de stok?
Of is het de versnellingspook van een auto?
Is het stokje een tandenborstel?
Of is het een bot waar de hond mee speelt?

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 21 8/08/2013 19:06:40

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 22 8/08/2013 19:06:40

MATERIAAL

- functieplaat Saar
- badge Saar
- coulissen
- decorblokken

PERSONAGEFICHE

- decorontwerper
- decorbouwer

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 23 8/08/2013 19:06:41

VOORLEESTEKST

“Saar,” zegt Pieke, “we hebben een decor nodig. Het moet van veraf op een wereldstad aan de oceaan lijken. Van dichtbij mag het lijken op een stapeltje hout of zo.”

“Ik zal eerst een voorbeeld maken in het klein,” zegt Saar. “Dan kun je zien hoe het in het groot gaat worden.”

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 24 8/08/2013 19:06:41

DE SCÈNE AANKLEDEN

Een kind krijgt de badge met Saar opgespeld. Dit kind mag het achterdoek en de coulissen in het theatertje hangen. Nu kiest Saar twee helpers. Samen rangschikken ze, naar eigen keuze, de decorblokken op het podium. De klas raadt welk tafereel het decor uitbeeldt: een bos? Een kasteel? Een kerkhof? Daarna verzin je een verhaal dat zich kan afspelen in dat decorbeeld.

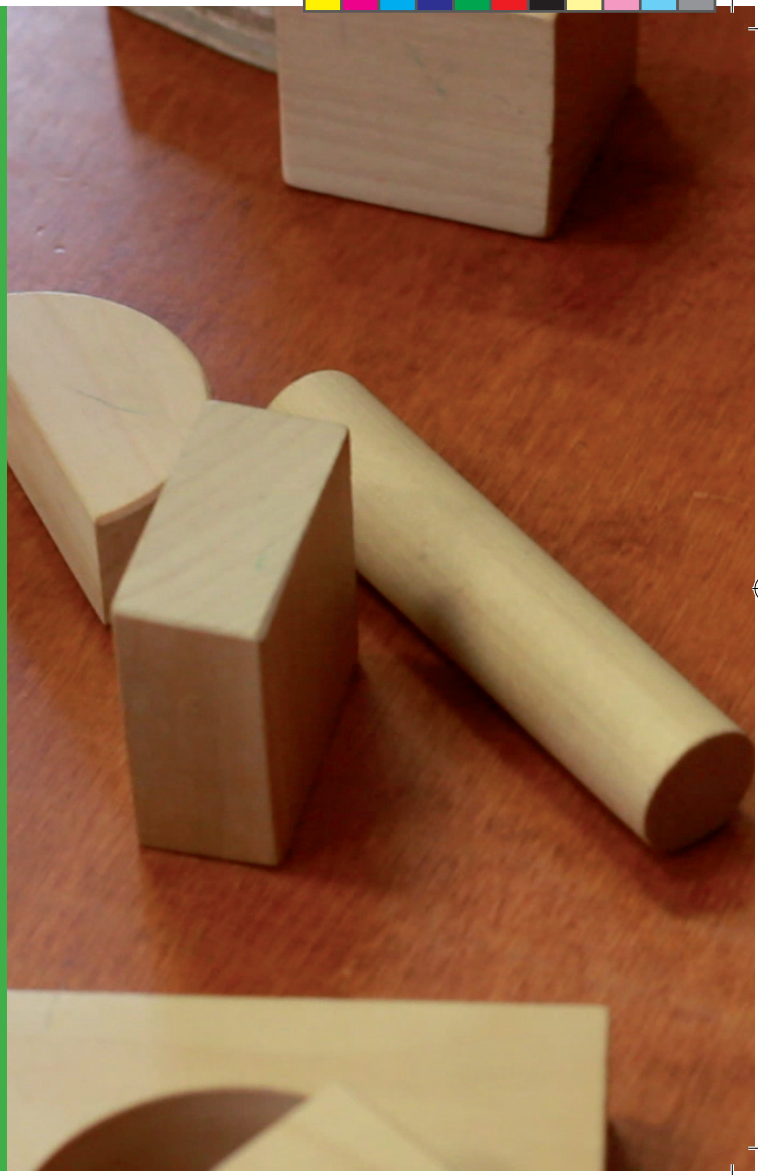

RITS

MATERIAAL

- functieplaat Rits
- badge Rits
- 2 lappen stof

PERSONAGEFICHE

- kostuumontwerper
- kostuumnaaister
- kleedster

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 27 8/08/2013 19:06:42

VOORLEESTEKST

Daar komt alweer iemand aan. Hij heet Rits. Rits maakt prachtige kleren voor Ton, Son en Eeltje. Kleren met grote knopen. Wijde kleren waar je niet uit knapt als er veel adem in je zit. Hij bewaart de kleren voor als het publiek komt kijken. Zover is het nog niet.

EEN ACTEUR AANKLEDEN

Een kind dat de badge Rits opgespeld krijgt, kiest een tweede kind om ‘aan te kleden’. Op verschillende manieren kunnen de grote en kleine lap stof een kledingstuk van een personage suggereren, bijvoorbeeld:

- de sjerp van een burgemeester
- de rok van een dame
- een gebroken arm
- ...

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 29 8/08/2013 19:06:42

LICHTJEBERT

MATERIAAL

- functieplaat Lichtjebert
- badge Lichtjebert
- zaklamp
- lichtinstallatie met ijzeren ophangstok

PERSONAGEFICHE

- lichtontwerper
- lichttechnicus
- geluidstechnicus

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 31 8/08/2013 19:06:42

VOORLEESTEKST

Dan komt Lichtjebert aangelopen. "Lichtjebert," zegt Pieke, "hoe moeten we nacht spelen als het dag is? Hoe moeten we dag spelen als het nacht is?" "Er is donker," zegt Lichtjebert, "en er zijn allerlei soorten licht. Ik kan dat regelen." "Mooi," zegt Pieke, "hang jij alle spots maar goed op, en ga jij maar achter de knoppen van het licht zitten." "Dat heet een lichtcomputer," zegt Lichtjebert, want hij kan dat weten.

SPELEN MET LICHT

Het kind dat de Lichtjebert badge opgespeld krijgt, heeft de zaklamp. Je verduistert de klas. Lichtjebert gebruikt zijn/haar zaklamp op verschillende manieren. Hij/zij richt de lamp op zijn eigen hoofd: van boven, van de zijkanten, van onderaf... en maakt er verschillende gezichtsuitdrukkingen bij: lief, verdrietig, spookachtig, kwaad... (kijk hiervoor naar de illustratie in het boekje van Joke van Leeuwen).

Daarna geef je opdracht aan de hele groep om op een aangegeven teken allemaal dezelfde gezichtsuitdrukking te laten zien, bijvoorbeeld die van een monster. Geef telkens duidelijk het start en het slot van deze opdracht aan. Bijvoorbeeld: op de eerste klap is iedereen een monster en bij de volgende klap is iedereen verliefd. Lichtjebert krijgt de opdracht de andere kinderen met zijn/haar zaklamp passend te belichten (monsters krijgen een andere belichting dan een verliefd koppel). Vervolgens gaat het grote licht weer aan.

Lichtjebert kiest nu een helper om samen met hem/haar podiumspots aan de staaf zonder doek boven het podium op te hangen. Het grote licht gaat weer uit. Lichtjebert tovert met zijn/haar mini lichtinstallatie verschillende soorten lichten te voorschijn (rood, blauw, wit, gecombineerd,...).

Het licht schijnt nu op het decor van Saar. Dit geeft je misschien inspiratie om verder te bouwen aan het verhaal.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 33 8/08/2013 19:06:42

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 34 8/08/2013 19:06:43

MATERIAAL

- functieplaat Manus
- badge Manus
- theaterstoelen
- magneetbord met het theater
- doosje met 16 magneetstrookjes

PERSONAGEFICHE

- chauffeur
- kassapersoneel
- zaalpersoneel
- Vestiairepersoneel
- poetspersoneel
- al de anderen

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 35 8/08/2013 19:06:43

VOORLEESTEKST

En daar is nog iemand. Hij heet Manus. "Jullie kunnen met je toneelstuk naar het theater gaan," zegt hij, "want daar speel je toneel. Er zijn heel veel soorten theaters. De zaal staat vol stoelen. Ze staan in een half rondje, of in rechte rijtjes, of helemaal anders dan je verwacht. En er zijn nog meer mensen zoals ik. Mensen die spullen sjouwen, mensen die de kaartjes controleren, mensen die op de jassen letten terwijl iedereen in de zaal zit, mensen die zorgen dat er koffie en thee en frisdrank is... Die weten allemaal heel goed de weg in het theater."

PLAATSEN IN HET THEATER

Als je genoeg ruimte hebt in de klas kunnen de kinderen met hun eigen stoelen een optimale opstelling zoeken. De bedoeling is dat ze Ton, Son of Eeltje zo goed mogelijk kunnen zien en horen.

Zet je de stoelen in een halve cirkel?
Of tegenover elkaar?
In brede of smalle rijen achter elkaar?

Nu is het de beurt aan het kind dat de badge van Manus opgespeld krijgt. Hij/zij kiest een vriend om samen met hem/haar een optimale inrichting van het theaterzaaltje te maken. Hij/zij zoekt voor de stoeltjes een plaats op het platte vlak dat op de lade van de koffer is gelegd.

Plaats het magneetbord met de plattegrond van een theater, vooraan in de klas, goed zichtbaar voor iedereen. Een ander kind met een Manus badge krijgt de magneetstrookjes. Deze duiden de ruimtes in een theater aan. Manus mag de magneetstrookjes op de juiste plaats aanbrengen. Hij/zij mag hiervoor hulp inroepen van een vriend of vriendin.

Je kan de magneetstrookjes ook gelijk verdelen over twee groepjes onder leiding van de beide Manussen. Het groepje dat het eerste zijn strookjes op de juiste plaats heeft geplakt, heeft gewonnen. Nadien krijgt elk kind een kopie van de plattegrond waarop de plaatsen reeds genoteerd staan. Dan kunnen ze die nog eens rustig bekijken en eventueel inkleuren.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 37 8/08/2013 19:06:43

REGELINA

MATERIAAL

- functieplaat Regelina
- badge Regelina
- doosje met ‘aanprijzing’
- affiche

PERSONAGEFICHE

- P.R.- man/vrouw
- grafisch ontwerper

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 39 8/08/2013 19:06:44

VOORLEESTEKST

Daar komt alweer iemand aan. Ze heet Regelina.
"Ik ben nodig om alles te regelen," zegt ze. "Dat er affiches hangen waarop staat wat er gespeeld gaat worden. Dat de radio en de televisie en de kranten ervan weten. Dat er folders en programmaboekjes zijn. En dat je tevoren mag opbellen om te zeggen dat je wilt komen kijken, dan weet je zeker dat je erbij kunt."

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 40 8/08/2013 19:06:44

INFORMATIE HELDER VERWOORDEN

Regelina zorgt ervoor dat iedereen weet wat er gaat gebeuren: hoe het toneelstuk heet, waar het plaats vindt, wie er meespeelt... Zij zorgt voor 'de promotie' van een voorstelling. zij zorgt ervoor dat de zaal vol zit met geïnteresseerde mensen.

Een kind dat de Regelina badge opgespeld krijgt, bekijkt samen met de klas de affiche van een voorstelling die in de koffer zit. Het is nog beter als je een affiche hebt van een voorstelling waar je effectief binnenkort met de klas naartoe gaat.

Wat staat er altijd op een affiche? (Titel van de voorstelling/speeldag en aanvangsuur/ telefoonnummer waarop je kan reserveren/ adres/publieksleeftijd/namen van acteurs en van de regisseur...)
Een affiche moet opvallen, de aandacht trekken. Hoe doe je dat?
Wat kun je doen om ervoor te zorgen dat er publiek naar de voorstelling komt? (Vergelijk het even met het organiseren van een verjaardagsfeestje: hoe laat je de kinderen weten dat ze naar je feestje moeten komen?)
Ben jij een goeie, handige Regelina die mensen ervan kan overtuigen om naar de voorstelling te komen?

Kies voor de groep bruikbare kaarten uit het doosje 'aanprijzing'. Regelina trekt een kaart. Hij/zij leest: "Ga je mee naar de tandarts?" Dit is dus de opdracht. Regelina probeert zijn/haar vriendje ervan te overtuigen om met hem/

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 41 8/08/2013 19:06:44

haar mee te gaan. Hoe pak je dit aan? Welke argumenten gebruik je om je vriendje toch mee te krijgen naar deze ‘saaie’ afspraak?

Regelina moet vooral heel duidelijk kunnen zijn en de informatie glashelder kunnen doorgeven. Om dit uit te zoeken is er een fluisterspel. Een ander kind krijgt de Regelina badge opgespeld en verzint een adres waar de voorstelling zal doorgaan en fluistert dit verzonnen adres in het oor van een klasgenoot. Op zijn/haar beurt fluistert dit kind de informatie door aan degene die naast hem/haar zit, enz.

Benieuwd of de boodschap, na 20 kinderen, bij de laatste helder is doorgekomen.

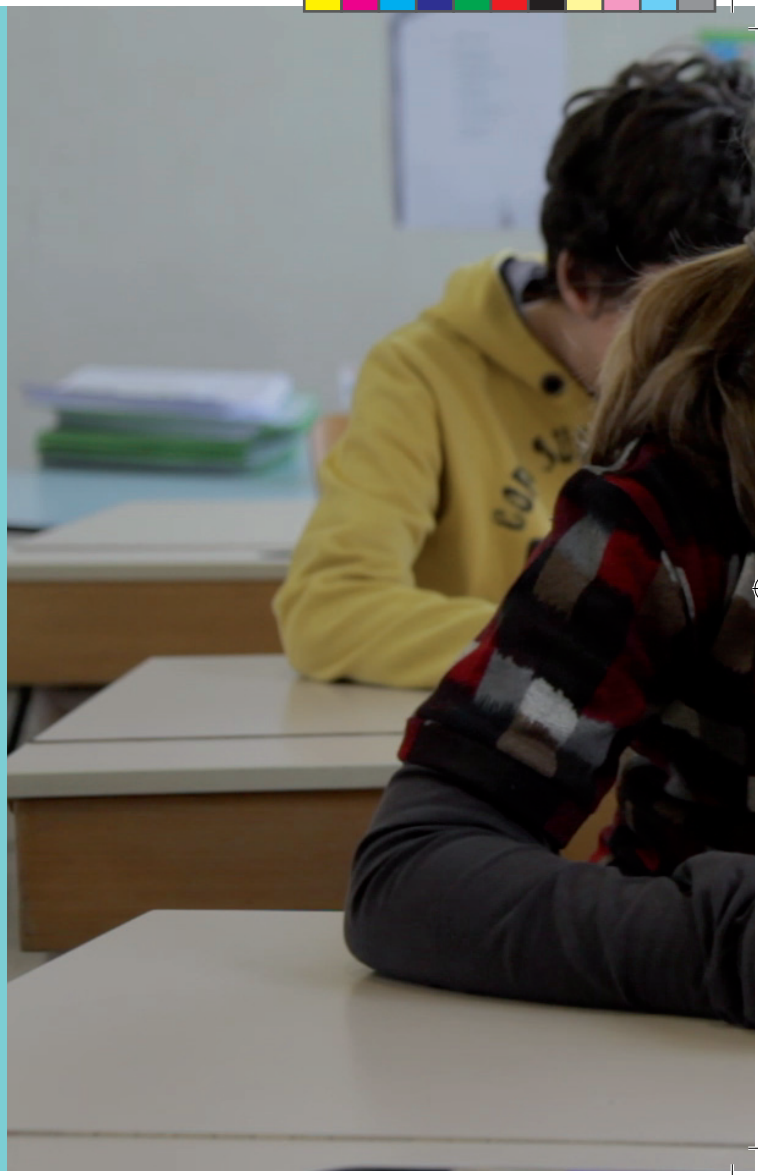

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 42 8/08/2013 19:06:44

PREMIERE

WE ZIJN ALLANG BEGONNEN

Het theatertje is aangekleed, de coulissen hangen in, de lichtinstallatie is er, er staat een decor, de rekwisieten liggen op hun plaats, de toneelspelers gluren door het gordijn naar het publiek in de zaal. Iedereen kent zijn taak.

Pieke bijt zenuwachtig op haar nagels. Ton, Son en Eeltje oefenen hun zinnetje nog even. Dingemans kijkt of alle spullen op hun plaats liggen. Saar kijkt of het decor in orde is. Rits controleert de kostuums. Lichtjebert is paraat voor het licht. Manus staat klaar om de mensen te helpen bij het zoeken naar hun plaats. Regelina heeft de toegangstickets klaar om aan de mensen te geven. Er ontbreekt nog maar één groep... Het publiek. En dat speelt de klas zelf.

De kinderen in de klas zoeken een partner. Elk duo kiest hoe het naar de voorstelling komt: als oude mannetjes, als deftige dametjes... Zodra het duo van zijn stoel opstaat om zich buiten in de gang voor de klas klaar te zetten, zijn ze al die 'oude mannetjes' of die 'deftige dametjes'. Iedereen praat stil of fluisterend. Dat is normaal als je een theaterzaal binnenkomt. Aan de ingang van de klas staat Regelina die iedereen een ticket geeft. Manus wijst iedereen zijn plaats aan. Als iedereen op zijn plaats zit, doet LIchtjebert het licht in de klas uit en het licht in het theater aan. Pieke staat recht en roept: "We zijn allang begonnen, maar nu begint het écht!"

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 45 8/08/2013 19:06:45

VOORLEESTEKST

Dan is alles klaar voor de voorstelling. Pieke heeft van haar idee een toneelstuk gemaakt. Ton, Son en Eeltje hebben hun rol uit hun hoofd geleerd en ingeoefend, terwijl Pieke keek of het goed was. Diingemans heeft de spullen gevonden die ze nodig hebben. Het decor dat Saar heeft bedacht, is in het groot gebouwd. Rits heeft de kostuums af, en ze staan prachtig. Lichtjebert heeft zijn lichtplan in orde en zit klaar achter zijn lichtcomputer. Regelina heeft de affiches en programmaboekjes allang geregeld. Er is veel publiek gekomen. "Hallo allemaal!" roept Pieke vanaf het podium. "We zijn allang begonnen, maar nu begint het echt!" De voorstelling is prachtig en het applaus duurt lang. Ton, Son en Eeltje komen groeten en de kinderen applaudisseren.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 48 8/08/2013 19:06:46

Aan de hand van de ideeën verzameld bij Pieke kan je een kort verhaal schrijven waar je een heel simpel toneelstuk van kan maken. Je fantaseert een verhaal en je zoekt samen uit hoe je een dialoogje kan schrijven. Ook kan je het kaartspel 'zinnetje' gebruiken om de kinderen te laten improviseren. Let hierbij niet alleen op taal, maar ook op expressie, houding en beweging.

In het kaartspel 'situatie' staan beschrijvingen van twee personen in een situatie. Dit kaartspel kan je combineren met het kaartspel 'zinnetje', dat je al gebruikt bij OPDRACHT 2.2 (Ton, Son en Eeltje). Telkens nemen twee kinderen een kaart uit het stapeltje met situaties en twee kaarten uit het stapeltje met zinnen. Ze proberen nu om de situatie zo te spelen dat ze allebei hun zinnetje zo passend mogelijk gebruiken (dus niet zomaar plompverloren zeggen). Deze opdracht is vooral een aanrader met oudere kinderen.

In de koffer vind je eenvoudig te kopiëren bladen met figuren uit het boekje 'Wij zijn allang begonnen, maar nu begint het echt'. Hierop kunnen de kinderen kleding en hoeden ontwerpen, waarvan in de klas een tentoonstelling kan worden gemaakt. Ook het ontwerpen van eigen affiches behoort tot de mogelijkheden.

In de koffer reist een boekje mee met afbeeldingen van theaterzalen. Sommige zalen zijn voor een specifiek soort voorstellingen gebouwd. Kinderen kunnen dit boekje bekijken. Aan de hand hiervan kan je

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 49 8/08/2013 19:06:46

spreken over andere soorten voorstellingen dan theater (dans, muziek, acrobatiek,...), wie en wat daarvoor nodig zijn en wat de verschillen zijn. Je kan ook zelf een theater ontwerpen of knutselen.

In de koffer vind je ook een kaartspel 'aanprijzing'. Door deze opdracht vertel je de kinderen meer over 'promotie' in het theater, over reclame maken voor een voorstelling door middel van aanprijzende, lokkende woorden en zinnen. Een kind trekt een kaart en overtuigt de klas met lovende woorden (of het nu wel of niet echt aantrekkelijk wordt gevonden) dat iets tof is, dat de anderen vooral mee moeten komen en waarom.

Naast het kaartspel 'zinnetje' vind je in de koffer ook de doosjes met kaartspel 'locatie', 'personage' en 'stemming'. Deze vier kaartspellen kan je combineren. Verdeel de klas in groepjes van vier. Elk groepje krijgt één kaart uit de vier verschillende doosjes (zinnetje, locatie, personage, stemming). De kinderen verzinnen een toneelstukje met de vier aanwijzingen van de kaartjes. Dat zijn de ingrediënten om misschien wel een héél absurd toneelstukje/sketch te verzinnen.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 50 8/08/2013 19:06:47

INPAKKEN EN WEGWEZEN

INVENTARISLIJST

- CD met de tekst van het boekje
- 13 boekjes
- 1 handleiding
- 2 fotoboekjes rond theaterzalen
- 4 te kopiëren A4: plattegrond theater/ basistekening kostuum jongen/ basistekening kostuum meisje/brief Pieke
- 1 grote zaklamp en 1 kleine zaklamp
- mini lichtinstallatie
- afdekplaat
- magneetbord met plattegrond
- 8 functieplaten: personages
- 1 idee-plaat
- aluminium doosje met 12 badges
- aluminium doosje met 16 magneten
- 6 aluminium doosjes met kaarten
- aluminium doosje met toegangstickets
- affiche van een voorstelling
- 3 houten stokken
- 2 lappen stof + 10 wasknijpers
- zakje met decorblokken
- 12 rijen theaterstoelen
- 1 ijzeren stok voor achterdoek
- 5 ijzeren stokken
- 5 zwarte doeken
- verlengdraad
- inventarislijst

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 53 8/08/2013 19:06:48

EINDTERMEN

DE THEATERKOFFER

Voor leerlingen van het lager onderwijs

WAAR DIENT DE THEATERKOFFER VOOR?

De Theaterkoffer van HETPALEIS laat leerlingen kennis maken met de verschillende codes die in de theaterwereld aan bod komen. De leerlingen komen te weten hoe theater ontstaat en leren stapsgewijs via creatieve opdrachten naar theater kijken. Op een speelse manier wordt de creativiteit, fantasie en durf van de leerlingen geprikkeld.
Plezier verzekerd!

DE EINDTERMEN

De muzische eindtermen die leerlingen minimum moeten behalen op het einde van het lager onderwijs, worden opgedeeld in vijf inhoudelijke domeinen: beeld, muziek, drama, beweging en media. De Theaterkoffer speelt in op alle aspecten binnen het domein *drama* en is hierdoor een handig instrument in de klas!

DRAMA IN DE KLAS? DE THEATERKOFFER KOMT VAN PAS!

Hieronder volgt een opsomming van alle eindtermen die binnen het domein *drama* aan bod komen. Vervolgens kan je zien op welke manier deze eindtermen worden ingevuld door gebruik te maken van de Theaterkoffer.

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 54 8/08/2013 19:06:48

☐ *De leerlingen kunnen genieten van een gevarieerd aanbod van de voor hen bestemde culturele activiteiten:*

De Theaterkoffer is bestemd voor lagere schoolkinderen en aangepast aan de eindtermen van het lager onderwijs. HETPALEIS, theaterhuis voor kinderen, jongeren en kunstenaars in het hart van Antwerpen heeft een gevarieerd aanbod van schoolvoorstellingen. De Theaterkoffer is één van de uitgewerkte methodes van HETPALEIS om kinderen voor te bereiden op een theaterbezoek en hen zo de kans te geven om te genieten van de culturele activiteiten.

☐ *De leerlingen kunnen spelvormen waarnemen en inzien dat de juiste verhouding tussen woord en beweging de expressie kan vergroten:*

Aan de hand van enkele dramaoefeningen of improvisatiespelen, die onderdeel zijn van de creatieve opdrachten uit de Theaterkoffer, komen de leerlingen in aanraking met woord en beweging. Ze kijken naar elkaar maar ook naar zichzelf. Deze kleine opdrachten zorgen ervoor dat het mogelijk is om op zoek te gaan naar de juiste verhoudingen tussen woord en beweging.

☐ *De leerlingen kunnen geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven:*

De Theaterkoffer is gebaseerd op het boek We zijn allang begonnen, maar nu begint het echt, geschreven door Joke en Marieke van Leeuwen. Als leraar lees je korte fragmenten voor uit het boek. Op een bepaald momenten stopt

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 55 8/08/2013 19:06:48

het verhaal en volgt er voor de leerlingen een creatieve opdracht. Na elke opdracht kunnen de leerlingen vertellen hoe ze de opdracht hebben ervaren of waarom ze de opdracht net op die manier hebben uitgevoerd.
Indien je dit wenst, kan je ook de luister-cd afspelen en met de leerlingen in het boek bladeren om het verhaal te volgen.
Een voorbeeld uit de Theaterkoffer:
Daar komt alweer iemand aan. Hij heet Rits. Rits maakt prachtige kleren voor Ton, Son en Eeltje. Kleren met grote knopen. Wijde kleren waar je niet uit knapt als er veel adem in je zit. Hij bewaart de kleren voor als het publiek komt kijken. Zover is het natuurlijk nog niet. Verwerkingsopdracht: improvisatie met stoffen. In een lade zitten lappen stof. Telkens krijgt een andere leerling het naambordje van Rits op. Deze leerling kiest iemand die hij/zij zal aankleden. Op verschillende manieren kunnen de lappen stof een kledingstuk van een personage suggereren. Daarna kunnen de leerlingen elk kostuum tekenen op de voorgedrukte bladen.

☐ *De leerlingen kunnen spelvormen in een sociale en maatschappelijke context hanteren:*
De gespeelde improvisatieoefeningen of de andere creatieve opdrachten geven de leerlingen een aanzet om allerlei onderwerpen bespreekbaar te maken. Leerlingen kunnen situaties naspelen die ze hebben meegemaakt of kunnen de gespeelde of geziene situaties later hanteren in het dagelijks leven.
Een voorbeeld uit de Theaterkoffer:
Leerlingen met het naambordje Manus kunnen met behulp van het geleverde decormateriaal meer op het podium plaatsen. Er zijn

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 56 8/08/2013 19:06:48

realistische decorstukken en meer abstracte en vrij te interpreteren stukken.
Nu kunt u met de leerlingen praten over gedragsaspecten bij het binnenkomen in een theater. Bijvoorbeeld: zorg dat je steeds op tijd bent in een voorstelling. Als je op tijd bent, kan je eerst nog iets drinken. Wat is het verschil tussen een bioscoop of de tv en een voorstelling?

☐ *De leerlingen kunnen ervaringen, gevoelens, ideeën, fantasieën uiten in spel:*
Elke theatervoorstelling begint met een goed idee. Dit wordt door Joke van Leeuwen uitstekend weergegeven in het boek. Van de eerste tot de laatste opdracht worden de leerlingen uitgenodigd om hun fantasie de vrije loop te laten gaan. Hoe gekker, hoe liever! Ook de ideeën van de leerlingen staan centraal in de Theaterkoffer.
Een voorbeeld uit de Theaterkoffer:
Ideeën krijg je door gedachten te laten stromen. Ideeën moeten niet meteen worden afgeremd door opmerkingen als "Dat lukt toch niet". Je hoeft niet bang te zijn dat iemand al meteen jouw idee raar of dom vindt. Waar zou een toneelstuk over kunnen gaan? Een van de kinderen krijgt het naambordje van Pieke opgespeld en mag de ideeën die komen op het schrijfbord noteren.

☐ *De leerlingen kunnen een aan de speelsituatie aangepaste en aangename spreektechniek ontwikkelen (articulatie, adembeheersing, tempo, toonhoogte) en verschillende verbale en non-verbale spelvormen improviseren:*
Aan de hand van verschillende opdrachten die

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 57 8/08/2013 19:06:48

volgen uit de voorgelezen tekst, kunnen de leerlingen hun spreektechniek oefenen.
Een voorbeeld uit de Theaterkoffer:
Neem de naambordjes Ton, Son en Eeltje. Drie leerlingen krijgen deze opgespeld. Neem uit de lade het doosje 'zinnetjes'. Laat de leerlingen met een naambordje ieder een kaart trekken. Dit zinnetje mag gezegd worden met verschillende intonaties, gemoedsuitdrukkingen, klemtonen ,... Let op de mogelijkheden om met houding, mimiek en mise-en-scène de uitdrukking te versterken. Duid dan met de naambordjes weer andere leerlingen aan, die dit ook op hun beurt spelen.

☐ *De leerlingen kunnen genieten van, praten over en kritisch staan tegenover het eigen spel en dat van anderen, de keuze van spelvormen, onderwerpen, de beleving:*

De Theaterkoffer is zo opgebouwd dat de leerlingen de kans krijgen om te reflecteren over hun eigen opdrachten. Hoe hebben zij dit uitgevoerd? Waarom hebben ze dit zo gedaan? Wat had je nog kunnen doen?

WE ZIJN ALLANG BEGONNEN MAAR HET IS NOG NIET GEDAAN!

Naast de eindtermen *drama* werken de leerlingen nog aan vele andere facetten binnen de muzische eindtermen, alsook aan enkele attitudes die de leerlingen van het lager onderwijs moeten aannemen.

☐ *De leerlingen kunnen door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten:*
De Theaterkoffer van HETPALEIS is een

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 58 8/08/2013 19:06:48

theaterbouwdoos die samen met de leerlingen in elkaar gezet wordt. Stap voor stap wordt de koffer omgetoverd tot een theater. De materialen die in de koffer te vinden zijn, houden verband met theater en nodigen vanzelf uit om hierover in interactie te treden met elkaar.
Enkele materialen die aan bod komen in de Theaterkoffer: kleurrijke affiches, het boek We zijn allang begonnen maar nu begint het echt met mooie prenten, stoffen om kostuums te maken, een ideeënbord, theaterdoeken, een kleine lichtinstallatie, decorblokken, een theaterplattegrond, een boekje met verschillende theaters,...

☐ *De leerlingen kunnen plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven:*
De Theaterkoffer is zeer kwaliteitsvol vormgegeven. De bijhorende prenten zijn van de hand van Joke van Leeuwen. Door het opbouwen van de Theaterkoffer, het verhaal voorlezen met bijhorende prenten en het uitvoeren van de opdrachten leren kinderen genieten van een kwaliteitsvolle vormgeving.

☐ *De leerlingen kunnen genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen:*
Werken met de Theaterkoffer is een fijn moment voor de leraren en de leerlingen. Het is een leuke manier om in een vertrouwde omgeving het medium theater aan te bieden. De creatieve opdrachten zijn speels en leerrijk opgevat.

☐ *De leerlingen kunnen vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven*

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 59 8/08/2013 19:06:48

hun creatieve uitingen tonen:

De leerlingen werken met de Theaterkoffer in de klas, een plek die voor hun vertrouwd is. Durf en creatieve uitingen zijn niet weg te denken tijdens de opdrachten die de leerlingen uitvoeren. Een ander belangrijk gegeven binnen de Theaterkoffer is dat elke leerling gelijk is, iedereen hoort erbij. De leerlingen worden uitgenodigd om samen te werken en naar elkaar te luisteren en te kijken. Iedereen kan elkaar aanmoedigen of ondersteunen. Op deze manier krijgen de leerlingen zelfvertrouwen en durf.

NU BEGINT HET ECHT VOOR JULLIE!

Heb je interesse om de Theaterkoffer uit te lenen of zou je graag nog wat meer informatie verkrijgen? Aarzel niet om contact op te nemen met één van onderstaande contacten:

- Brugge: Provinciale dienst Cultuur www.west-vlaanderen.be, Paul Tamsin, 050/40.34.22
- Brugge: Cultuurcentrum www.cultuurcentrumbrugge.be, Sara Colpaert, 050/44.30.40
- Diksmuide: CC Kruispunt www.cckruispunt.be, Dominique Descheemaeker, 051/51.91.56
- Kortrijk: De Kortrijkse Schouwburg www.schouwburgkortrijk.be, Mieke Vandecandelaere, 056/23.98.55

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 60 8/08/2013 19:06:48

- Knokke-Heist: Cultuurcentrum
  www.ccknokke-heist.be, Myriam De Krock,
  050/ 63.04.30
- Menen: CC De Steiger
  www.ccdesteiger.be, Bart Bogaert,
  056/51.58.91
- Oostende: Cultuurdienst
  www.oostende.be, Virginie Michils,
  059/56.20.16
- Roeselare: CC De Spil
  www.despil.be, Margriet Huyghe,
  051/26.57.00
- Torhout: CC de Brouckere
  www.ccdebrouckere.be, Sofie De Clercq,
  050/22.11.50
- Waregem: CC De Schakel
  www.ccdeschakel.be, Veerle Hollants,
  056/62.13.40
- De Panne: cultuurdienst
  www.depanne.be, Geert Vanthuyne,
  058/42.97.53
- Ieper: CC Ieper
  www.acci.be, Els Verlinde, 057 23.94.80
- Meulebeke: OC Vondel
  www.meulebeke.be, Veva Baert,
  051/48.80.80
- Tielt: CC 't Gildhof
  www.tielt.be, Claudine Van Tieghem,
  051/40.29.35
- Zedelgem: Cultuurdienst
  www.zedelgem.be, Pieternel Verbeke,
  050/28.86.05

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 61 8/08/2013 19:06:48

COLOFON

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 62 8/08/2013 19:06:48

Initiatief
Provincie West-Vlaanderen
Ontwerp en realisatie
educatieve dienst HETPALEIS
Idee en tekeningen
Joke van Leeuwen, Marieke van Leeuwen
Naar een ontwerp van
Paul De Braeckeleer, De Muur Gent
Uitvoering koffers
Luk Willekens, Barbara De Wit, Sara Van Loon
Vormgeving en foto's handleiding
LEEFGROEP ELF vzw
Met dank aan
VB De Beuk en De Berk Deerlijk

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 63 8/08/2013 19:06:49

handleiding theaterkoffer - test afloop.indd 64 8/08/2013 19:06:49